

Natuurlijkerwijze

47e jaargang
Winter 2023

4

Foto: Jos Dormans; Kraanvogel

Beleef de natuur

ivn natuur
educatie
Barneveld

Inhoud

Inhoud	2
Vacature IVN Barneveld	2
Van de voorzitter	3
Buitenactiviteiten 2023- IVN Barneveld	4
Verkoop unieke vogelvoertaart en pindamannetje	4
Najaarsledenvergadering 7 november	5
Nieuwe rolverdeling in bestuur	5
Terugblik Kindernatuurclub	6
Kerstmarkt	7
Confrontatie wisenten en wolven	7
Landgoed Groot Bylaer pionier tegen verdroging	8
Natuurfoto-ansichtkaarten verkoop Fotowerkgroep	9
Vogelaarscontactdagen 2024	10
Sporen in de sneeuw	11
Het opzetten van vogels en kevers	12
Jaarverslag plantenwerkgroep Barneveld 2023	15
Maandelijks kennis- en ontmoetingsavonden	18
Lijsters	19
Vogelwerkgroep IVN Barneveld, Seizoen 2023	21
Adresgegevens	23

Vacature IVN Barneveld

Na het afscheid van beide bestuursleden Martien Bakkenes en Ivonne Pater zijn we nog op zoek naar een enthousiast algemeen bestuurslid. Heb je vragen of heb je interesse, neem dan contact op met de voorzitter van het IVN via emailadres voorzitter@ivn-barneveld.nl.

Van de voorzitter

Zo richting het einde van het jaar is het zo'n moment om achterom maar ook vooruit te kijken. Even stilstaan en bezinnen, maar ook weer nieuwe energie oppakken.

Wat hebben we een mooi jaar gehad als IVN Barneveld. Ik heb mogen instappen in een enthousiaste club dat bruist van de ideeën. Er zijn vele verschillende excursies geweest. Mooie activiteiten met als hoogtepunt het zeer goed bezochte Nacht van de Nacht (of eigenlijk N8N8). De lang gekoesterde wens om een kinderclub op zaterdagochtend te starten is met overweldigend resultaat van de grond gekomen. Met de ledenvergaderingen hebben we boeiende sprekers ontvangen. En met de start van de commissie pr & communicatie hebben we dit alles goed onder de aandacht kunnen brengen. Op een gegeven moment stond IVN wekelijks in de Barneveldse Krant.

De afgelopen maanden ben ik een rondje langs de werkgroepen gegaan. En dan ben ik onder de indruk wat ook daar allemaal ten uitvoer gebracht wordt. Met veel inzet worden nestkasten gecontroleerd, natuur beheerd, geïnventariseerd en gefotografeerd. Zo links en rechts kunnen deze werkgroepen nog wel wat handjes gebruiken, dus maakt u eens kennis zou ik zeggen.

Voor het bestuur was 2023 een jaar in overgang. Met nieuwe bezetting moesten we onze weg binnen IVN (plaatselijk als ook landelijk) leren vinden. En met alle nieuwe initiatieven hebben we de lijntjes tussen alle betrokkenen weten te leggen. Voor u op de achtergrond werken we ook aan het door ontwikkelen van onze vereniging. We zijn momenteel met z'n vieren en de rolverdeling is als volgt. Hans Uittenhout kunt u benaderen als penningmeester en hij is ook de contactpersoon vanuit bestuur voor kinderactiviteiten. Saskia van Heusden pakt de activiteiten commissie op waar ook scholing onder valt. Sylvia van den Hazel is secretaris en neemt het coördinatorschap van de werkgroepen op zich. En ikzelf naast voorzitter ook de verbinding met de commissie pr.

En dan op naar 2024. Er wordt al hard gewerkt aan een activiteitenprogramma dus we hopen dat iedereen weer iets moois van zijn of haar gading zal aantreffen. Voor ideeën of mocht u zelf een activiteit willen opzetten of ergens bij helpen, laat het ons weten. Mensen maken onze vereniging. De afgelopen ledenvergadering hebben we kunnen zien hoe verbonden mensen met IVN kunnen zijn door drie 40-jarige jubilea in het zonnetje te zetten.

Voor nu wens ik u allen fijne feestdagen en een gelukkig 2024.

*Hartelijke groet, namens het bestuur,
André van de Burgwal, voorzitter*

Buitenactiviteiten 2023- IVN Barneveld

December 2023 - Snertwandeling (voor leden en donateurs!)

Op 30 december wordt weer de laatste wandeling van het jaar gehouden, waarbij aan het eind van de wandeling een lekker kopje snert wacht. De start zal zijn om 14.00 uur, vanaf het erf van de fam. Van Vliet, Appelsestraat 11 in Appel, aan het einde van een doodlopend weggetje. Achter de schuur aan de rechterkant van de weg is een afdak, waar we samenkomen. Voor de navigatiesystemen is dit de 'pin' om naar toe te rijden; <https://maps.app.goo.gl/LnEEBcXX1bQjoXG86>. Na een inleidend praatje van gids Aart Mulder, gaan we wandelen. Duur van de rondwandeling is ongeveer 1,5 uur, tot rond 15.30u. Iedereen kan een inbreng hebben tijdens de wandeling, maar Aart zal ook zeker een paar anekdotes vertellen over het gebied en de bewoners. Na de wandeling maken Aart en Cor de Bruin de soep voor de wandelaars warm.

NB1: We hebben geen vegetarische variant. Willen jullie dat, moet je er zelf voor zorgen.

NB2: Breng zelf je eigen mok en lepel mee, scheelt dat plastic afval. De mok hoeft niet mee tijdens de wandeling want we komen bij het beginpunt terug voor de soep.

Vooraf aanmelden; bij Aart Mulder, via e-mail jamulder@solcon.nl

Aart Mulder

Verkoop unieke vogelvoertaart en pindamannetje

IVN verkoopt in december al jaren prachtige vogelvoer-taarten en -mannetjes. De opbrengst hiervan is voor de lessen van het NatuurEducatieCentrum.

Als je artikelen wilt **bestellen** en ons werk daarmee wilt steunen door een aankoop voor je eigen tuin of als een mooi (kerst-)cadeau, dan kan dat via de e-mail aan Cees Klomp:

klompcees@outlook.com.

De kosten zijn;

Pindamannetje: € 4,50,

Vogeltaart klein: € 6,95

Vogeltaart groot: € 11,95

Najaarsledenvergadering 7 november

Tijdens de ledenvergadering van 7 november hebben de voorzitter en de penningmeester een inleiding gehouden over resp. de mooie activiteiten van 2023, inclusief de oprichting van de zeer succesvolle Kinder Natuurclub en de (her)start van de maandelijkse IVN Kennis- en Ontmoetingsavonden. Verder waren er ook mooie berichten daarover in de Barneveldse Krant en zijn de website en de Facebooksite nieuw leven ingeblazen.

De focus van 2024 zal met name gaan naar; meer input van uit de werkgroepen, excursies, stroomlijning PR&Communicatie, bij activiteiten meer projectmatig en met begroting werken, het komen tot een gestructureerde jaarplanning van activiteiten 2024 (in december en januari) en de staat van de financiën van onze vereniging.

- Verder hebben tijdens de vergadering Martien Bakkenes (contactpersoon werkgroepen) en Ivonne Pater (PR&Communicatie) **afscheid** genomen als bestuursleden bij IVN-Barneveld. Zie hiervoor de afbeelding hierbij, waarbij onze voorzitter Andre van de Burgwal hen een blijk van waardering overhandigt. Zeer veel dank aan beide voor hun vele jaren inzet.
- Tevens zijn er een drietal jubilarissen gehuldigd (Mevrouw Luyendijk-Brouwer, de heer List en de heer Hassink), die alle drie 40 jaar bij IVN-Barneveld aangesloten zijn en daar ook diverse jaren actief geweest zijn. Ook dank aan deze leden en ze zijn geëerd met een gouden IVN-speld. Op de foto zijn twee van hen zichtbaar, samen met onze voorzitter.

Nieuwe rolverdeling in bestuur

Nadat Ivonne Pater en Martien Bakkenes afscheid genomen hebben, is er op dit moment sprake van een gewijzigde taakverdeling binnen het huidige bestuur, totdat er eventueel nog een vijfde bestuurslid aan het bestuur kan worden toegevoegd:

- Hans Uittenhout: Penningmeester en momenteel ook nog het ledenbeheer. Tevens aanspreekpunt voor de groepen die werken met kinderen (zoals de Kindernatuurclub).
- Sylvia van den Hazel: Secretaris van onze vereniging en linking pin / aanspreekpunt voor de werkgroepen.
- Saskia van Heusden; Algemeen bestuurslid en aanspreekpunt voor de commissie Activiteiten en Scholing
- André van de Burgwal; Voorzitter en vormt de verbinding met de commissie PR&Communicatie.

Terugblik Kindernatuurclub

De wens die wij hadden is dit jaar uitgekomen: oprichten van de Kindernatuurclub. Je hoorde in de wandelgangen wel eens zou er genoeg animo voor zijn? Er is al zoveel op de zaterdag te doen voor kinderen, veel sporten ed. als er maar aanmeldingen op binnenkomen.

We kregen genoeg publiciteit, een mooi affiche en de pers en de Barneveldse krant hadden we ook op onze hand.

De aanmeldingen stroomden binnen, de eerste 20 waren er en toen weer 20 we konden dankzij de vele vrijwilligers en kartrekkers met 2 groepen starten.

Dit had niemand verwacht..... en dan ook nog 33 op de wachtlijst voor 'n volgend jaar. Volgens de wetenschappers hebben mensen door de Corona pandemie, meer dan ooit behoefte aan de natuur gekregen.

En 2 september was de aftrap voor de eerste groep, en 9 september begon het echte werk les krijgen van echte natuurgidsen.

Al snel startte de tweede groep, mede dankzij de vele IVN gidsen en vrijwilligers en kartrekkers van het Barneveldse IVN! Elke bijeenkomst heeft z'n eigen thema en een daaraan gekoppelde gids c.q. inleider tijdens het eerste uur, gevolgd door 'n drinkpauze waarna de groep naar buiten gaat op ontdekkingstocht of binnen blijft met een creatieve activiteit!

We zijn inmiddels bijna een half jaar verder en wij zien elke week alleen maar blijde gezichtjes en niet alleen bij de kinderen maar ook bij de begeleiders!

Dat kinderen meer van de natuur leren en zien genieten dat is het mooiste wat er is..... daar doen we het natuurlijk voor.

Namens alle begeleiders van de Kindernatuurclub

Kerstmarkt

Zaterdag 9 december werd een kleinschalige maar sfeervolle kerstmarkt georganiseerd op het Schaffelaar erf.

De meeste organisaties die op dit erf hun 'thuishonk' hebben, waren nu ook actief.

Zo stonden Margreet en Cees in een kraam van IVN met allerlei artikelen, en ook de bekende vogel-voer-producten.

Jammer dat 't later in de middag ging regenen die niet meer ophield. De vogeltaarten waren halverwege de middag uitverkocht, mooi resultaat!

Op naar de kerstmarkt tijdens candlelight op zaterdag 16 december as., wel eerst nieuwe taarten 'bakken'!

Confrontatie wisenten en wolven

Je realiseert je het niet dagelijks, maar sinds de komst van de wolven hebben ze inmiddels ook de kudde Wisenten die op de Veluwe loopt gevonden. De wolven zullen niet zomaar aan een volwassen wisent aanvallen, maar een kalf kan een hele mooie buit voor ze zijn.

25 november stond er een mooi artikel in het AD en de Stentor; **Spektakel op de Veluwe**: Een kudde wisenten slaat op de vlucht voor drietal wolven. Bosbeheerders zagen een attente stier en een op hol geslagen kudde van zes wisenten het bos in vluchten. In een ware stampede (*stormloop*; *wilde vlucht*) worden met veel

kabaal takken afgerukt en boompjes omver gebeukt. Terwijl de enorme beesten kriskras door het bos rauzen, volgen de wolven. De toeschouwers van het adembenemende schouwspel gaan erachteraan. Kort daarna vinden ze de wisenten, rustig kauwend op gras. Alsof er niets is gebeurd. Zo liggen ze weer rustig in de buurt van Radio Kootwijk / Gerritsfles op een veldje langs de bosgrens.

<https://www.ad.nl/apeldoorn/spektakel-op-de-veluwe-kudde-wisenten-slaat-op-de-vlucht-voor-drietal-wolven~ada973bc/>

Landgoed Groot Bylaer pionier tegen verdroging

Net buiten Barneveld, in de Gelderse Vallei, ligt landgoed Groot Bylaer, een boerenlandgoed met een oppervlakte van bijna 60 hectare. Groot Bylaer bestaat voor de helft uit agrarisch terrein. De andere helft bestaat uit natuur, waaronder een prachtige slingerende beek en beekdalbosjes. Door verdroging staan vooral de bomen op het landgoed onder druk. Maar door een intensieve samenwerking tussen eigenaar, pachter en waterschap wordt de droogteproblematiek op een adequate manier aangepakt.

Op het landgoed treffen Pieter Cremers, Henk van de Berg en Maarten Veldhuis elkaar. Pieter is, samen met zijn twee broers, de eigenaar van Groot Bylaer.

Henk is pachter van een deel van het terrein, waar hij samen met zijn broer en

ouders een boerenbedrijf runt. Zijn familie pacht de landbouwgronden al sinds 1939. Maarten is adviseur veerkrachtig watersysteem en accountmanager terrein behorende organisaties en landgoederen bij Waterschap Vallei en Veluwe. Alle drie de heren zijn in een andere rol betrokken bij

Groot Bylaer, en toch hebben ze een gezamenlijk doel: het landgoed toekomstbestendig houden en zo goed mogelijk doorgeven aan volgende generaties. Groot Bylaer is rond 1900 ontstaan uit een eeuwenoud 'coulisselandschap' en is, samen met Landgoed Klein Bylaer en Landgoed Erica Zuid, onderdeel van de landgoederengroep Paradijs. Door het gebied stromen de Grote- en de Kleine Barneveldse Beek. Het is een zanderig gebied, wat wordt gekenmerkt door

dekzandruggen en beekdalen. Het grondwatersysteem is er uniek ten opzichte van de rest van Nederland vanwege de ligging van Groot Bylaer naast de zogenaamde Veluwe 'zoetwaterbel', een enorme waterbron die tien keer zoveel water bevat als het IJsselmeer. Het water in de bel is tientallen meters hoog en genereert waterdruk, onder andere richting de Gelderse vallei, waar het omhoog komt als kwel. Zo ook op dit landgoed. Hier werken eigenaar en pachter en het waterschap samen om verdergaande verdroging te voorkomen, de grondwaterstand te verbeteren en de biodiversiteit te vergroten. Dit doen ze o.a. door het plaatsen van diverse **stuwen** die het regenwater uit de herfst en de winter in het gebied houden.

Zie verder eventueel deze link: <https://www.skbl.nl/places/landgoed-groot-bylaer/>

Natuurfoto-ansichtkaarten verkoop Fotowerkgroep

De Fotowerkgroep van IVN Barneveld houdt ieder jaar exposities en ze zijn toen aan nieuwe lijsten en passe-partouts. Daarom hebben ze 50 prachtige setjes met ansichtkaarten (op basis van eigen gemaakte natuurfoto's) samengesteld die ze aan liefhebbers willen verkopen. Van de opbrengst worden dan nieuwe lijsten aangeschaft.

Het zijn twee verschillende setjes van 10 prachtige fotokaarten van fotowerkgroep IVN-Barneveld. Deze kaarten zijn voorzien van een stempel van IVN-Barneveld en van binnen blanco, zodat je ze overal voor kan gebruiken.

⇐Set C   Set D⇒

De prijs is €12,50 voor 10 stuks. Wilt u deze prachtige kaarten en de Fotowerkgroep helpen? De kaarten zijn verkrijgbaar bij het Natuureducatiecentrum of via Ina Hendriks, coördinator van de werkgroep, via email ivnfotobarneveld@gmail.com.

Foto van de Maand

De “Foto van de Maand” november is gemaakt door Kees Verbeek.

“Het Siberische grondeekhoortje dat in het wandelbos bij Tilburg leeft is een diertje watervlug met een groot schattigheid gehalte.

Zoals de foto laat zien op zijn achterpootjes leunend tegen

het zachte mos genietend van zijn lunch. Met een uitstraling van wie doet me wat”.

Vogelaarscontactdagen 2024

Het einde van het jaar is weer in zicht en dat betekent dat het weer tijd is om na te denken over de contactdagen van 2024. De data hebben we al grotendeels vast gesteld. De bestemmingen zijn nog niet bekend, afgezien van Zeeland.

Houd in elk geval de volgende data vrij in je agenda!:

20 jan 2024 (Zeeland), 9 maart, 20 april, ..mei (datum nog niet bekend), 15 juni.

Voor verdere details verwijzen we u naar de Nieuwsbrief:

Versterking gevraagd!

Wij zoeken nog versterking bij het organiseren van de vogelaarscontactdagen! Dus.....

Vind je het leuk om ook eens een (half)dagje voor vogelaars te organiseren (of misschien wel meerdere dagen), laat het even weten via Daan Kuiper (email akui-per@solcon.nl) of Marco van Reenen (email mcvanreenen@gmail.com.)

Hartelijke groet,

Daan en Marco

Sporen in de sneeuw

Hallo natuurvriendjes,

Heeft het bij jullie al gesneeuwd? Nog niet? Tjonge, jonge dat is dan jammer, want in de sneeuw is heel veel te ontdekken. Ik zal je vertellen hoe ik daar achter ben gekomen.

Op een ochtend, ik was net wakker, keek ik uit mijn slaapkamerraam. Ik moest de slaperijtjes uit mijn ogen wrijven, want ik wist niet wat ik zag. Alles was wit. De schuur was wit, de bomen, het gras en ook mijn oude fiets. Alles lag onder een dikke laag sneeuw. Maar wat was dat? In de sneeuw op het grasveld zaten grote ronde gaten. Een olifant in de tuin? Dat kon toch niet waar zijn? En net toen ik op onderzoek wilde gaan, kwam Robinia om de hoek van het kippenhok. Ze liep in haar moonboots. Je weet wel, van die laarzen met hele grote ronde zolen. Zij had die grote ronde sporen gemaakt.

Door die sporen was ik wel nieuwsgierig geworden naar andere sporen in de sneeuw. Wie of wat had er nog meer door mijn tuin gelopen. Ik trok snel mijn kleren aan en rende naar buiten. Tjonge, jonge, aan de sporen te zien was het die ochtend in de tuin al behoorlijk druk geweest.

Ik zag hele kleine spoortjes van een bosmuis. Die herken je aan drie teentjes naar voren en één teentje links en eentje rechts. Ook andere sporen herkende ik meteen, want die waren van Arie mijn eend. Zijn zwemvlie-

Bosmuis

Eend

zen zijn net platvoeten. Ondanks dat het best wel koud was, vond ik het steeds leuker om te doen. Hé, kleine vliegtuigjes, dat moeten merels zijn geweest. Let wel op hoor. Het lijken net vliegtuigen, omdat de buitenste tenen op vleugels lijken. Wil je weten

waar de merel naar toe liep, dan moet je je wel omdraaien. Die vogeltenen staan natuurlijk gewoon naar voren en niet naar achteren zoals vliegtuigvleugels.

Merel

Sporen zoeken wordt nog leuker als je kijkt waar ze naartoe gaan. Zo zag ik dat Arie van de vijver naar het kippenhok was gelopen. Robinia morst altijd wel wat

Hond

voer dat Arie ook graag lust. Eigenlijk is sporen zoeken altijd leuk en je hoeft niet te wachten tot het sneeuwt. Sporen kun je ook zien in zand of in modder. Oefen maar eens met die van je hond of kat. Bij een hond zie je duidelijk zijn nagels, maar bij een kat zie je alleen ronde teenafdrukjes.

Kat

Laat je kat niet schrikken hoor, want dan heeft die opeens wel nagels.

Zo zie je maar, er is altijd wel wat te ontdekken in de natuur. Soms in de lucht en soms op de grond.

Groetjes van Bram Boswachter

Het opzetten van vogels en kevers

Na de pauze van de Najaarsledenvergadering geeft Hendrik Hoogeveen een presentatie over taxidermie. Letterlijk betekent taxidermie “het verplaatsen van de huid”, dus het opzetten van dieren. Hendrik houdt zich bezig met het prepareren of opzetten van vogels en kevers. Prepareren is het bewerken van het dode lichaam van een dier, zodat het geconserveerd blijft. Iemand die dit doet noemt men een preparateur.

Op de tafels heeft Hendrik diverse boeken en door hem geprepareerde dieren uitgesteld: we zien een jonge zwarte wouw, een pestvogel, een kleine torenvalk, een slechtvalk en een dwergarend. Bijzonder waren ook de leucistische eekhoorn (eekhoorn met verminderd pigment; de staart van deze eekhoorn was gedeeltelijk wit) en een albino mol!

Hendrik begint zijn lezing met een dia: “Blij met een dode mus”. Hij vertelt dat hij al jaren veel dieren had geprepareerd, maar dat hij pas na 20 jaar prepareren van iemand een dode mus kreeg, waar Hendrik heel blij mee was.

Hendrik vertelt hoe hij zijn loopbaan als preparateur is begonnen. Hij had gestudeerd op de pedagogische academie, die concreet aanschouwelijk onderwijs stimuleerde. Op de eerste school waar hij ging werken waren geen opgezette dieren. Hendrik liet de kinderen dode beesten verzamelen. Omdat het te duur bleek om deze dieren te laten prepareren, ging hij ze vervolgens zelf prepareren. Dit uiteraard met in achtneming van wetgeving.

Hendrik vertelt dat zijn eerste project een zwarte kraai betrof. Helaas zag hij na 3 maanden dat dit geprepareerde dier op een fietspomp leek... Hendrik werd lid van de werkgroep van het biologisch centrum in Barneveld. Later ging hij met andere vrijwilligers leskisten maken. Deze kisten zijn in ons NEC tentoongesteld.

“De leskisten waren later achterhaald, omdat internet zijn intrede deed”, laat Hendrik ons weten. Hendrik vertelt hoe hij te werk gaat met het prepareren. Zo zegt hij: “Ik heb een diepvries vol lijken, de meeste zijn vogels”.

Lezing Hendrik Hoogeveen met op de tafel de door hem geprepareerde dieren en prachtige boeken

Vanavond legt hij stap voor stap uit hoe het proces van het prepareren van een boomvalk verloopt. Hendrik: “Deze boomvalk is destijds door een leerling van school gevonden”. Met behulp van prachtige dia’s laat Hendrik zien hoe hij hem geprepareerde. Zo zien we het opensnijden van de huid, het gebruik van beukenzaagsel om vocht op te nemen, zodat de veren schoon blijven, het afknippen van de opperarmbeenderen. Daarna wordt de huid d.m.v. speciale looistof gelooid. De huid gaat vervolgens in bad, daarna in de centrifuge en de veren worden met behulp van een föhn en tandenborstel gedroogd. Tegenwoordig gebruikt hij ook een hondenblazer. En dan komen de ogen. “De ogen zijn van groot belang”, zegt Hendrik. “Een oog dat niet goed zit verknalt je hele preparaat”. Zo vertelt hij dat de mooiste ogen uit Wit Rusland komen. Hij laat ons vervolgens zijn indrukwekkende “ogenbak” zien.

Er kwam een vraag van een van de aanwezigen: “Hoeveel uur ben je met het prepareren van zo’n boomvalk bezig”? Hendrik geeft aan een hele dag met het prepareren bezig te zijn. Hij zegt: “Ik ben het verplicht aan het dier om het zo mooi mogelijk te maken”.

Een andere vraag: “Hoe kun je de vogels zo mooi houden”? Hendrik: “Het is belangrijk de preparaten vrij te houden van museumkevertjes (zie foto, slechts 1 mm). Deze kevertjes eten huid en veren. Ze zijn de schrik van museumdirecteuren.

Museumkever

Hendrik vervolgt: “Er zijn nog andere vijanden van preparaten. De veren verschrompelen door zonlicht van kleur. Ook stof is slecht. Het

regelmatig afstoffen met een plumeau en laten controleren is belangrijk om het dier mooi te houden”.

Op een andere vraag hoeveel preparateurs er in Nederland zijn, antwoordt Hendrik: “Op dit moment ongeveer 240, waarvan veel jonge vrouwen en veel kunstenaars”.

Vervolgens laat Hendrik een foto van een 70 jaar oude geprepareerde zeehond zien. De zeehond is onderdeel van de collectie van het Centrum voor Natuur en Landschap te West Terschelling. Hendrik onderhoudt al 35 jaar de collectie van dit museum. Op de kop van de zeehond is een kale plek zichtbaar. Hendrik legt uit dat de kale plek veroorzaakt is door het vele aaien van (kinder-)handen... “En daarom is natuureducatie zo belangrijk en kunnen opgezette dieren daarbij zo goed helpen”.

Ook heeft Hendrik de vechtarend geprepareerd voor de voetbalclub Vitesse. Dit was de eerste arend die vóór een thuiswedstrijd een rondje vloog als mascotte. Hendrik heeft deze arend geprepareerd en op een bal bevestigd. De club was hier ontzettend blij mee!

Tenslotte laat Hendrik zijn prachtige, geprepareerde kevers zien. Hij krijgt ze vanuit de hele wereld van wetenschappers, weekt ze op in heet water, waarna ze worden geprepareerd. De kevers worden zeer nauwkeurig in de goede houding met 64 spelden gefixeerd. Wanneer ze zijn gedroogd blijft alleen de speld door het dekschild over, met daaronder data labels.

Wat betreft het kever-project heeft Hendrik ook een vraag aan de aanwezigen. Hij vraagt of er geïnteresseerden zijn die hem willen helpen om b.v. labels te maken, uit te printen en vervolgens aan de spelden van de opgezette kevers te prikken. Het is een zeer nauwkeurig klusje wat veel uren werk kost. Hendrik kan hierbij wel wat helpende handen gebruiken. Ook denkt Hendrik aan het eventueel opzetten van de kevers en het meedenken en meewerken aan de ontwikkeling van de kevertentoonstellingen.

De geprepareerde kevers die Hendrik laat zien zijn zorgvuldig met spelden in een kistje vastgemaakt. Er was veel verwondering over de diversiteit van de kevers.

Goliathkever

“Kijk, dit zijn goliathkevers”, zegt Hendrik, terwijl hij een kistje omhoog houdt met prachtig glanzende grote kevers. “De *goliathkever* (*Goliathus goliathus*) is een zeer grote kever uit de familie van de bladsprietkevers en de onderfamilie van de rozenkevers”. De goliathkever komt oorspronkelijk uit Kongo, Tanzania en Kameroen en wordt in de

natuur ongeveer 7 tot 9 centimeter lang, maar er zijn ook wel exemplaren bekend van 11 centimeter”.

Ook laat Hendrik veel vliegende herten, zorgvuldig opgespeld in insectenbakken, zien. Ook de zogenaamde rainbowbeetle. Dit is een kever die echt alle kleuren van de regenboog op zijn dekschild heeft. “De rainbowkever komt oorspronkelijk uit Australië”, vertelt Hendrik. “En weten jullie dat sommige kevers erg duur zijn? Japanners betalen soms voor extreem grote of bijzondere kevers tienduizenden dollars”. Hierna laat Hendrik nog verschillende kistjes met geprepareerde kevers aan de aanwezigen zien, wat grote waardering en bewondering oogstte.

Tenslotte bedankt André van de Burgwal Hendrik Hoogeveen voor zijn leuke en zeer interessante presentatie. Als bedankje wordt Hendrik een fles whisky overhandigd, waarvan we, door insiders, wisten dat Hendrik daar een liefhebber van is.

Sylvia van den Hazel

Secretaris

Jaarverslag plantenwerkgroep Barneveld 2023

We zijn onze werkzaamheden voor 2023 begonnen op 29 december met de Midwinterplantenjacht.

Dit jaar hebben we gekozen voor het centrum van Voorthuizen; het park Molenveen. De score was laag door de vorst die half december toesloeg. 13 Soorten waarbij Grijskruid er als onverwachte soort uitsprong. Daarna hebben we samen wat gedronken om weer op te warmen en zijn we weer ingedut tot half april.

Vanaf april volgden de inventarisaties van de Stroese Heide (Houtbeek); de WUR in Wageningen; Radio Kootwijk, 't Sol; Landgoed Appel; De Laakse slenk, Winkelmankazerne Oost; Emelaarse veld; Ecozone de Klomp; Stille kern; Klein Boeschoten; Loofles; Stichtse brug; De Bunt; Gerritsflesch; Winkelmankazerne West en als laatste de Kekerdome waard (deel van de Millingerwaard). De beide gebieden van Vitens zijn niet bezocht omdat ze op de uitgekozen datums niet toegankelijk waren vanwege het broedseizoen.

Verder natuurlijk de bijna twee wekelijkse determinatie avonden bij Hans.

En niet te vergeten ons jaarlijkse uitje naar het Vliegveld in Oostvoorne en de Tenellaplas.

En het afscheid hier ter plaatse van Marja en Eduard naar Rotterdam.

Als we naar de inventarisaties kijken komen we bij de Houtbeek zowel Boskruiskruid als Kleverig kruiskruid tegen. Omdat ze nog in een pril stadium waren was het moeilijk vast te stellen om welke soort(en) het ging. Ze waren bovendien allebei op zowel de verspreidingsatlas als op waarneming in die buurt gemeld. Daarom ben ik later terug geweest en toen bleek dat daar alleen Boskruiskruid stond (en Jakobskruiskruid en Bezemkruiskruid, maar daar was geen verwarring over).

Op het terrein van de WUR was heel lastig om te onderscheiden wat wild en wat aangeplant was. Als zeldzame soorten melden we de Gulden sleutelbloem, Knolsteenbreek en Knopbbies; die waarschijnlijk allemaal wel aangeplant/uitgezaaid zullen zijn. Verder als opvallende soorten: Bieslook, Waterscheerling, Wateraardbei, Bosaardbei, Schaafstro en Slanke sleutelbloem.

Bij Radio Kootwijk (Achterste steenberg) kwamen Boswilg en Ruige zegge als nieuwelingen op de lijst en zijn we helaas net langs de Heidezegge gelopen zonder dat ik het door had!

Cladonia

In 't Sol zagen we prachtige korstmossen en verder als o.a.: Haagbeuk, Hondсроos en Egelantier, Kromhals en Schapengras.

De lijst van nieuwe soorten op het landgoed Appel (langs de Dusschochterweg en de Woudweg) is te lang om op te noemen; maar als zeldzame soort is de Witte wateranonkel ons daar niet vreemd. Maar goed om een van de andere kant te beginnen en zo langs andere planten te komen!

De Laakse slenk in het Hulkesteijnse bos leverde o.a. Voszegge, Waterzuring en Blauwe knoop op als nieuwe soorten. En bovendien een flinke groep Moerasandijvie!

Winkelmankazerne Oost leverde o.a. de *Donzige Struikhei* volgende soorten Schaduwgras, Middelste ganzerik; Ruig viooltje; Ruige zegge; Struikspirea; Tweerijige zegge; Veelbloemige veldbies. En verder Struikhei (var. *hirsuta*), een donzige variant die soms aangeplant wordt en een enkele keer ontsnapt.

Het Emelaarse veld leverde weinig nieuws; Grauwe wilg en Akkerwinde en misschien Waterpunge (zie foto onder); maar daar is nog geen bevestiging van binnen.

Ecozone De Klomp (niet het natuurgebied maar juist het deel langs de weg!) levert Muurbloem-mosterd, Ruige en Steen anjer, Glad biggenkruid als zeldzame soorten op. Verder een groot aantal typische akkeronkruiden als Slofhak, Grote windhalm, Korenbloem, Bolderik enz. Helaas was de Korensla, Valse en Stinkende kamille niet (meer) te vinden.

De Stille Kern in het Horsterwold leverde een groot aantal noviteiten op; dit ondanks ons bezoek van vorig jaar (in september!)! waaronder Beemdooievaarsbek, Kaal breukkruid, Slanke waterkers, Muizenoor, Hondсроos, Framboos, Rode schijnspurrie en Winterlinde.

Daarna zijn we naar Klein Boeschoten geweest, met Dirk van de Streek als gast(heer) die dit gebied voor de gidsencursus in zijn portefeuille had. Als je de lijst met eerste waarnemingen bekijkt zou je bijna zeggen dat het onontdekt gebied was; wel 70 soorten!.

Natuurlijk was er het nodige ingezaaid in de akkerranden; maar toch! Looflesch daar en tegen leverde maar weinig nieuwe soorten op: Dwergviltkruid, Heermoes, Rietgras, Zeegroene en Zomprus.

De Stichtse brug was een ervaring apart: Regen, regen en nog steeds regen tot we bijna klaar waren en de zon doorbrak. Maar ondanks alle slechte weer hebben we toch prachtige dingen gezien waaronder deze zeldzaamheden: Teer guichelheil, Zomerbitterling; Gele bieslelie en ook weer een heleboel Rond wintergroen en Kleine maagdenpalm.

De volgende was De Bunt; uiteraard vergezeld door Mevr. Pels-Rijcken. Hier zagen we voor het eerst: Amandelwilg, Basterdpaardenstaart, Boerenwormkruid, Gewoon biggenkruid, Heggenduizendknoop, Kleine leeuwentang, Koningsvaren, Paddenrus, Perzikkruid, Rietorchis, Stomphoekig sterrenkroos, Veelbloemige veldbies, Waterlepeltje, Zilverschildzaad, Zwart tandzaad, Zwarte nachtschade. Daarnaast een grote hoeveelheid Dwergvlas; wel meer dan 50 polletjes!

En als zeldzaamheden ook Beenbreek, Blauwe knoop, Heidekartelblad, Kleine valerian, Klokjesgentiaan, Witte en Bruine snavelbies en Stippelvaren.

Dan Gerritsflesch, een schier ondoordringbaar gebied met slenken vol veenmos tussen het Pijpenstrootje waar je bijna niet doorheen kwam. Zeldzaamheden

daar waren de Drijvende egelskoppen en de noviteiten: Grauwe wilg!; Hennegras; Watergras, Schede fonteinkruid en Zwarte den!!

Winkelmankazerne West leverde o.a. soorten op als: Tuinwolfsmelk; Koninginnenstruik; Kruisbes; Engelse veldiep (Ulmus procera); Hemelboom; Japanse berberis; Boomhazelaar (Corylus colurna); Liguster; Alpenbes; Boswilg; Meelbes; Ruwe iep. Veel niet inheemse bomen en struiken dus die wijzen op de voormalige beplanting van de kazerne!

Als laatste de Millingerwaard en dan vooral heen en terug en rond de oude steenfabriek. Leuke waarnemingen waren: Hazenzegge, Late stekelnoot, Vlakke dwergmispel, Zulte en verder nog een voor ons onbekende Ereprijs; Beklierde kogeldistel, Grote centaurie, Kleine steentijm, Slanke mantelanjer en Veldsalie. Verder viel dat er heel veel Grote tijm en Sikkelklaver. Ook Dubbelkelk, Echt bitterkruid, Engelse alant.

Wim Geelhoed

Coördinator

Maandelijks kennis- en ontmoetingsavonden

De afgelopen maanden zijn er voor gidsen, begeleiders van activiteiten en werkgroep leden een aantal zeer interessante en informatieve 'bijscholingsavonden' georganiseerd, onder de vlag van het bijspijkeren van kennis en het gezellig ontmoeten van elkaar. Het betrof een eerste avond over parasitaire planten (28 sept), een avond over Klein Boeschoten en een avond over wisenten (30 nov). De avond bestaat meestal uit een ludiek maar ook informatief gedeelte, bijvoorbeeld een quiz met een klein prijsje voor de winnaar.

Boeschoten - bioloog
Matthijs van
Couwenhoven

In november was er een quiz van Albert Prins over bomen, zie de afbeelding van de 8 vragen hierbij.

Ook de komende maanden wil de Activiteiten hier (1x per maand) mee doorgaan. Als je belangstelling hebt om een of meerdere van deze avonden bij te wonen, meld je dan via e-mail aan bij Ellen Knobbe - ellen-knobbe2.0@gmail.com.

Lijsters

Ik beperk tot de echte lijsters en dan specifiek die soorten die in Nederland voorkomen.

Dan hebben we het over winter- en zomergasten, standvogels, doortrekkers en dwaalgasten.

Ook deze laatste categorie – waar bijvoorbeeld de Rode en Blauwe rotslijster, de Goudlijster en de Vale lijster toe behoren laat ik buiten beschouwing. Dan blijven er zes soorten over en ik begin – omdat dit het winternummer is – met de wintergasten. En dat zijn twee soorten.

De echte lijsters zijn kleine tot middelgrote op de grond levende vogels die zich voeden met insecten, kleine ongewervelde dieren en fruit. Sommige soorten, zoals de merel, zijn vertrouwde tuinvogels geworden. Deze wintergasten zijn:

de Koperwiek en de Kramsvogel

Deze wintergasten kom je vaak samen tegen in het open veld meestal in grote groepen. De Koperwiek lijkt veel op een Zanglijster maar is iets kleiner en zijn duidelijke oogstreep valt direct op net als de oranje(koper) vlek onder de vleugel. Ze broeden van Scandinavië tot ver in Rusland en van de Noordelijke ijszee tot aan de Oostzee. En er leeft een populatie op IJsland die een bijna rode vlek onder de vleugel heeft; deze wordt tot een aparte ondersoort gerekend en is in de winter ook in kleine aantallen (± 100) in Nederland aanwezig.

De Kramsvogel heeft een veel ander verenkleed; Grijze kop en bruine rug en vleugels en op de borst het kenmerkende gespikkelde patroon.

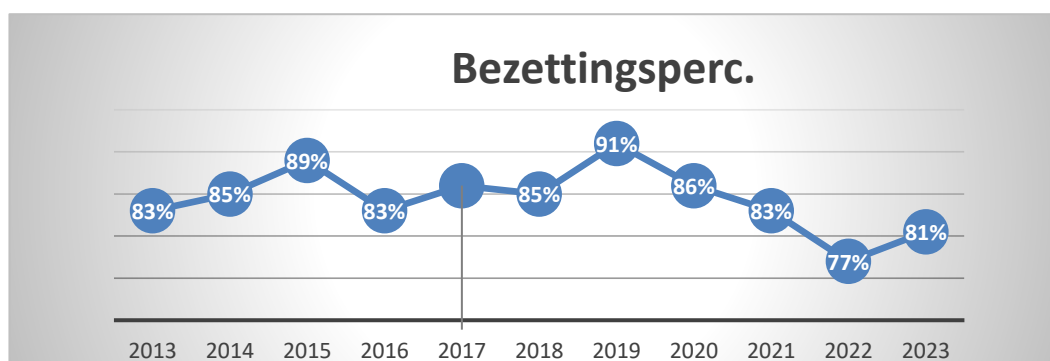
Ook deze vogelsoort leeft in de zomer in het hoge noorden, maar in tegenstelling tot de Koperwiek kun je hem dan ook in onze omgeving tegenkomen. Na de 2^e wereldoorlog heeft hij zijn leefgebied uitgebreid naar het Rijnland in Duitsland en de Ardennen in België en Luxemburg. En rond 1980 waren er zelfs meer dan 800 broedgevallen in Nederland. Dat is nu weer teruggelopen naar een tiental; vooral in Zuid Limburg. Mogelijk als gevolg van de steeds warmer wordende zomers? Want ook in Duitsland en België laat hij in de laagvlaktes verstek gaan.

Beide soorten voeden zich 's zomers vooral met dierlijk voedsel, waaronder slakken, naaktslakken, wormen, spinnen en insecten, zoals kevers, keverlarven, vliegen en sprinkhanen. Wanneer in de herfst de bessen rijpen, vormen deze het hoofdvoedsel van de kramsvogel. Dit zijn bijvoorbeeld lijsterbessen, jeneverbessen en de vruchten van de vuurdoorn, meidoorn, hondsroos, vuilboom, hulst en dwergmispel. Later in de winter worden ook gevallen appels, koolrapen, graan en zaden gegeten. Normaal kom je ze tegen op weilanden en in parken tussen de bosjes en zijn ze redelijk schuw. Maar als het plotseling erg koud wordt en er ligt een dikke laag sneeuw kun je ze in je tuin tegenkomen op bijvoorbeeld de rozenstruiken op zoek naar bottels of de laatste bessen aan de struiken.

Wim Geelhoed

Vogelwerkgroep IVN Barneveld, Seizoen 2023

Het voorjaar van 2023 was erg koud (wie weet dit nog?). Gedurende een lange periode stond er een gure, koude oostenwind. Dat was de oorzaak dat het broedseizoen merkwaardig begon. Zoals meestal begon eind maart de nestbouw in veel van onze nestkasten. Sommige vogels legden begin april zelfs enkele eieren. Toen stopte de nestbouw/eileg. De al gelegde eieren werden door de vogels afgedekt, niet bebroed en er kwamen geen nieuwe eieren bij. April was erg koud en nat. Toen eind april het weer omsloeg en het warmer werd, werd de nestbouw/eileg hervat en begon het broeden.

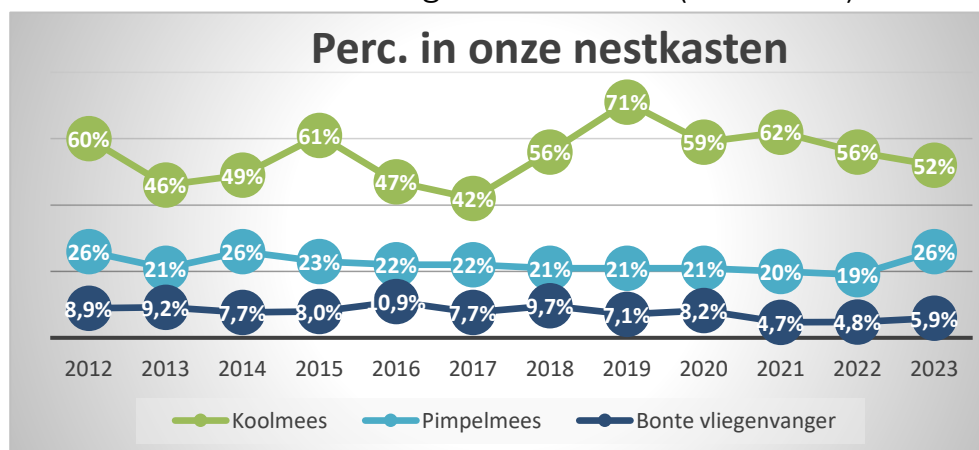
De koolmees bleek het meest kwetsbaar hierdoor. Het aantal gelegde eieren bleef steken

op gemiddeld 5,9, terwijl het de afgelopen jaren maar 1x onder de 7 per nest uitkwam. Historisch laag. Maar het broedsucces was hoog: van de 5,9 gemiddeld gelegde eieren leverde dit 5,4 uitgevlogen jongen per nestkast op (92%).

De pimpelmees deed het aanzienlijk beter. Nog nooit waren er meer en legden ze zoveel eieren. We moeten terug naar 2012 en 2014 voor een percentage van 26 van alle bezette nestkasten. Met een gemiddeld aantal eieren van 9,7 per nestkast en gemiddeld 8,0 uitgevlogen jongen was 2023 voor onze pimpelmezen een ongekend goed broedjaar.

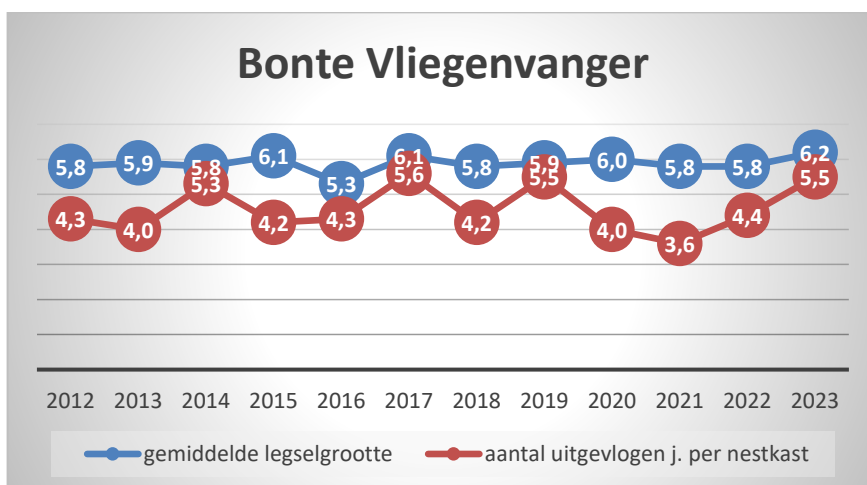
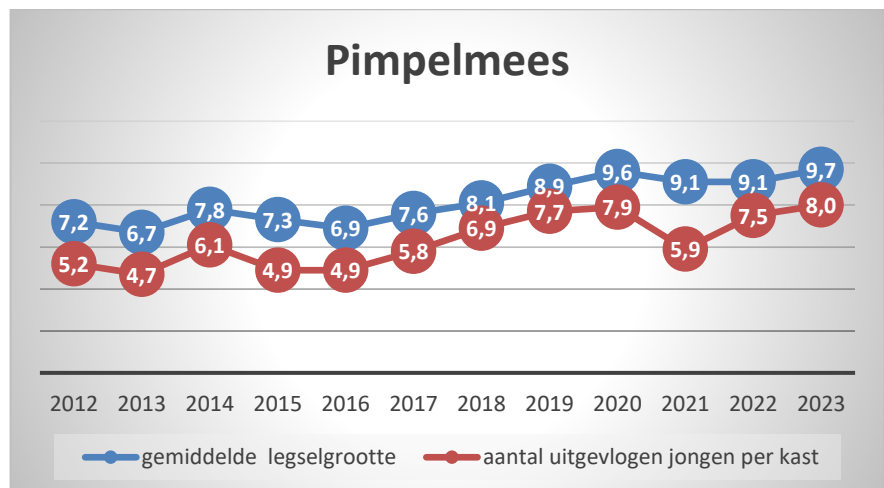
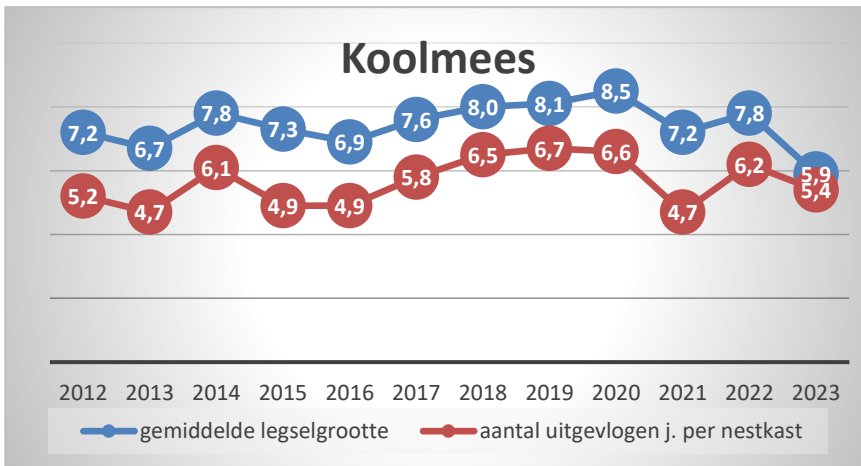
Ook de Bonte Vliegenvanger deed het weer beter. Gemiddeld 6,2 eieren (een record!) en 5,5 uitgevlogen jongen per nest, is erg goed (broedsucces 89%).

Met dank aan een klein leger controleurs (40 totaal!) die wekelijks hun controle-

ronde liepen van eind maart tot half juni. Het totaal aantal gecontroleerde nestkasten bedroeg 1288. Onze gegevens gaan naar de

landelijke werkgroep NESTKAST (NETwerk voor STudies aan nestKASTbroeders)
 Dit is een netwerk, waarin amateur- en professionele nestkastonderzoekers, met specialisten van NIOO-KNAW, het vogeltrekstation en SOVON bij elkaar komen voor het verzamelen en uitwisselen van gegevens, wetenswaardigheden en ervaringen op het gebied van nestkast onderzoek. Vorig jaar ontving de landelijke werkgroep de gegevens van 13.579 nestkasten, ingestuurd door 116 deelnemende werkgroepen en SOVON controleurs.

Aart Mulder
 Coördinator

Adresgegevens

IVN Barneveld, Stationsweg 2c, 3771 VN Barneveld

André van de Burgwal, voorzitter voorzitter@ivn-barneveld.nl
06-1121 4973
Sylvia van den Hazel, secretaris secretaris@ivn-barneveld.nl
06-2483 4774
Hans Uittenhout, penningmeester penningmeester@ivn-barneveld.nl
Reknr: NL71 RABO 0385.5616.52 t.n.v. IVN Barneveld
Sylvia van den Hazel, contact werkgroepen werkgroepen@ivn-barneveld.nl
André van de Burgwal, PR & Publieksactiviteiten voorzitter@ivn-barneveld.nl

Saskia van Heusden, algemeen bestuurslid

Commissies

PR / Communicatie / Pers: Gerald Kersjes pr@ivn-barneveld.nl
Activiteiten: Saskia van Heusden

Werkgroepen

Algemene vogelwerkgroep: Daan Kuiper 0342-417 810
Natuurbeheer: Job Lubbersen 06-1510 4497
Natuurfotografie: Alie van den Brandhof 06-3081 5032
Natuurtuin Mevrouws Hofje: Cees Klomp 06-4032 3795
Planten: Wim Geelhoed 06-3076 3750
PR & Publieksactiviteiten: André van de Burgwal 06-1121 4973
Redactie Natuurlijkerwijze: Rien Brand 0342-491 310
Wim Geelhoed 06-3076 3750
Scholen Barneveld: Margreet Rouwenhorst 06-4564 5875
Steenuilen: Paul Derksen 0342-478 688
Kerkuilen: Jan van den Heuvel 0342-473 672
Vlinders: René de Graaff 0342-423 182
Vogels Barneveld: Piet Boer 0342-417 393
Vogels Garderen/Kootwijk/Erica: Aart Mulder 0342-478 688
Vogelinventarisaties: Daan Kuiper 0342-417 810
Webmaster www.ivn/barneveld: André van de Burgwal 06-1121 4973

Administratie

leden & donateurs: Hans Uittenhout 06-4044 6104
penningmeester@ivn-barneveld.nl

Afz.: redactie@ivn-barneveld.nl

Buitenactiviteiten IVN Barneveld - 2023 -

30 december 2023 - Snertwandeling

20 januari 2024 - Nieuwjaarswandeling

Voor verdere informatie over excursies verwijzen we u naar de komende nieuwsbrieven

Kopij: de redactie ontvangt uw bijdrage voor het volgende nummer graag voor 15 februari 2024 via e-mail: redactie@ivn-barneveld.nl

**"Mooie wijnen,
passend advies
en goede service."**

NIX18

Welkom
in onze
winkel!

We zijn weer
open aan de
Amersfoortsestraat 65!

Scan je
route

Wijnwinkel
BARNEVELD

Proef de smaak van kwaliteit!

0342 - 490060 | wijnwinkelbarneveld.nl